

HISTORISCHE VAARDIGHEDEN

ONDERZOEKSVRAGEN BEOORDELEN EN FORMULEREN

Historici zijn nog altijd bezig met het precies duiden van de oorzaken van de Gouden Eeuw. Omdat het hier gaat om politieke, economische en culturele oorzaken moeten historici van de verschillende disciplines samenwerken om een volledig beeld te krijgen. Zij werken hiervoor met de onderzoeksvraag: **Wat zijn de oorzaken van de Gouden Eeuw?** Een historicus vindt hiervoor de bronnen die op de volgende bladzijden te zien zijn. Geef per bron aan:

- of de bron te gebruiken is voor de beantwoording van bovenstaande onderzoeksvraag en;
- zo ja, welke oorzaak er dan in de bron wordt gegeven voor de Gouden Eeuw;
- zo niet, bedenk dan zelf een onderzoeksvraag waar de bron wel voor gebruikt kan worden.

bron 1 - Een brief van Jan Pieterszoon Coen (eind mei 1619):

‘De stad Jakarta is gelegen aan de westzijde van de rivier. Bij de inname van de stad is er aan onze zijde maar één man gesneuveld en zijn er enigen gekwetst; het aantal doden van de vijand weten wij niet zeker, daar zij er een aantal meegesleept hebben en er niet meer dan negen zijn gevonden. [...] Een groot deel van het vruchtbaarste landschap en de visrijkste zee van Indië is nu van u. Daarom verzoek ik U Edeles dringend: zend ons toch een grote menigte van volk met alle benodigdheden, opdat wij een royaal fort en stad zullen kunnen bouwen, zoals de heren dat zich gedacht hebben.’

---

bron 2 - Door de predikant A. Copmoijer (1672):

“’s Middags moesten de raadpensionaris en de ruwaard zich voor een tralievenster dat uitzag op het Buitenhof en naderhand weggebroken is, vertonen, en gaf een officier aan de burger last om wie met kruit kwam te laten passeren. Het loopt tegen de avond en ze gaven hun daarop ieder een drietal borrels te drinken, waarna dezen naar de poort toe liepen, begonnen te schieten en ook door anderen gevolgd kregen ze met mokers de deur open, en toen ze de heren naar buiten hadden gebracht, werd de raadpensionaris met een musketkolf in de nek geslagen, zodat hij voorover viel. Ene jonkheer Benting trok een pistool, bukte zich, zette het de raadpensionaris tegen het hoofd en schoot hem dood.’

---

bron 3 - Uit een brief aan de bewindvoerders van de WIC door Piet Heyn (1628):

‘Als ik ter hoogte van de schepen van de vijand kwam, lagen de meeste schepen van ons die vooruit waren gegaan al geankerd. We lieten ons anker vallen maar we zaten al aan de grond. We vuurden enige schoten af naar de vijandelijke schepen. [...] We kwamen eerst bij het schip van de Spaanse vice-admiraal, waarin een groot aantal Spanjaarden zat, dat aanvankelijk nog probeerde zich te verdedigen. We voerden daarop een charge met musketten uit. Ze legden vervolgens hun wapens neer. [...] Op de tweede dag begonnen wij met alle behoedzaamheid het zilver te lossen en te verdelen over onze schepen. We telden na het lossen rond de 46 lasten zilver.’

---

bron 4 - Uit het boek ‘De Gouden Eeuw’:

‘Die oorlogvoering, almaar tegen Spanje, zal met onderbrekingen tot 1648 duren en vooral te land worden uitgevochten. Dat gebeurt steeds weer onder het aanvoederschap van Oranjes en hun adellijke adjudanten, voor wie oorlogvoering van oudsher een hoogadellijke prioriteit is. [...] De handel mocht hier niet onder leiden. Die draai van land naar zee draagt ertoe bij dat het uiteindelijk vooral de admiraals zijn die de militaire volkshelden worden van de zeventiende eeuw. Maarten Tromp. Michiel de Ruyter. Zij verdedigen de Nederlandse handelsbelangen op zee en worden bij hun leven al beroemd.’

---

bron 5 - Uit het boek ‘De Gouden Eeuw’:

‘Zo kregen religieuze groepen in de Republiek een behandeling op maat, afhankelijk van hun aantal, hun locatie en hun al dan niet dreigende uitstraling. Geloofsprincipes waren belangrijk, maar even belangrijk was het om een vorm te vinden waarin uiteenlopende geloven dicht op elkaar konden leven in een klein land. Dat vroeg om pragmatisme, relativering van het vaak hoog opblazende religieuze vuur, en het leidde tot iets waarvoor Nederland in latere eeuwen en bij andere principekwesties een term zou vinden die in de meeste buitenlanden haast niet te vertalen is. Gedogen.’
